

H276 Världspostföreningen 100 år¹

2020-05-25

Sven Erik Mattsson

Inledning

Figur 1. Två H276 med samma kn 89297, men i lite olika position.

Ibland kan man ha tur och hitta två häften med samma kontrollnummer, som här för H276 Världspostföreningen 100 år.

Det gjorde mig nyfiken att undersöka hur det ligger till med tryckserier etc. Nedan följer först en sedvanlig kartläggning av H276. Till sist diskuteras möjligheten att dela in H276 med avseende på omslagstryckets färg, vilket har föreslagits och H276 med inlagor som saknar gul fluorescens.

Omslag

En uppsättning av omslagsklichéer har hittats. Kännetecken för de olika klichéerna är beskrivna i figur 2. Det finns två klichétyper: 1~1 och 1~3. I tabellen nedan listas vilka kombinationer av ytterklichéer och innerklichéer som finns för de två klichétyperna.

1~1	1~1	2~2	3~3	4~4	5~5	6~6	7~7
1~3	1~3	2~4	3~5	4~6	5~7	6~1	7~2

Häftena med omslag av båda klichétyperna har tydliga ritsar på omslaget. Ritsarna är tydligast i ytterkanterna, det vill säga högerkanten av sida I eller vänsterkanten av sida IV. Ryggtrycken är 8×2 av typ 1, som har tätt tryck och klichén kan vara skadad så att RT har otryckta fläckar eller "hål". Detta betyder att alla H276 har inhäftats i den 3:e häftmaskinen, HM3.

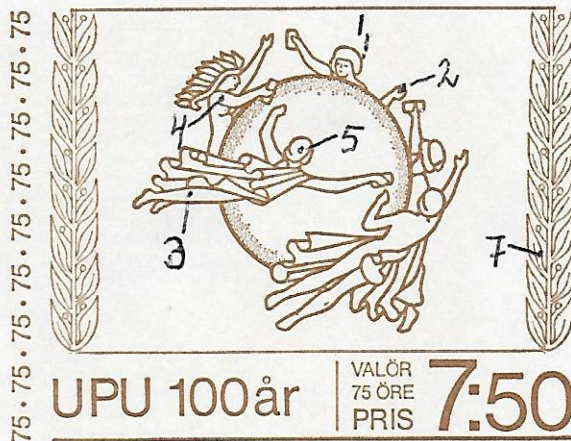
¹ Publicerad i Häftessamlaren, Nummer 1 (169), mars 2020

The Swedish Post Office will feature two types of postal service on their Universal Postal Union (UPU) Centenary stamps, the stationary service, issued in booklets, and the mobile, issued in coils.

The Central Post Office building in Stockholm was designed by the architect and artist Ferdinand Boberg and it was inaugurated in 1903. The house was built in the Art Nouveau manner characterized by soft, curved lines. There are many typical Art Nouveau details on the building, e. g. the vines of fir and fircones that wind their way around the house and in the garlands that hang over the main entrance. In the hall there are more typical features in the decoration paintings. The house is built of sandstone. In 1955 a redispotion of the premises made it possible to create a public counter hall provided with modern and rational facilities.

The rural postman acts as a mobile post office in the Swedish rural areas, which owing to the ever continuing rationalization become more and more sparsely populated. Thousands of post offices have been closed down, but the postal service remains in the rural postmen, and the service is often better than it was before. The stamp in the coils shows a motif from the northernmost rural postal route, from Kareskando to Kummavuopio.

6 In the 7 post

Utgivningsdag: 7 juni 1974
Fotograf: Ragnar Holmqvist och Lennart Olsson
Gravör: Czesław Słania
Omslag: Jan Magnusson

3 1 4 8 1 6

Dags
att köpa
nytt häfte!

Att man enkelt kan skicka brev till vilken ort som helst på jorden anses väl idag av de flesta som en självklarhet. Men det är kanske inte så många som vet att posttrafik med enhetliga regler och avgifter mellan länderna började för bara ett par generationer sedan.

År 1874 samlades representanter för 22 länder — bland dem Sverige — i Bern i Schweiz och efter en tids förhandlingar undertecknades den första Världspostkonventionen. Då bildades det som nu kallas Världspostföreningen (UPU), som idag omfattar 150 länder.

3 Visst gick det för skrivkunniga personer att skicka post också före 1874. I Sverige skapades det allmänna postverket 1636 och på den europeiska kontinenten fanns sedan ett par sekler några fungerande postinrättningar. Den internationella utväxlingen var dock komplicerad bl.a. genom att portofördelades mellan de länder som deltog i beföringen. Inom UPU bildar medlemsländerna ett enda postområde och avgifterna är i princip enhetliga. År 1947 anslöts UPU till FN som dess fackorgan för postområdet.

1 Postens verksamhet har av hävd humanitära inslag. Det är inte minst märkligt när det gäller den internationella posttrafiken, som bl.a. fungerat under två världskrig. UPU har också givit postalt tekniskt bistånd till u-länderna för att alla länkar i beföringskedjan skall fungera bra.

6 5 2 som (ibland)

Figur 2. Kännetecken på klichéerna. Kännetecknet för innerkliché 2 är en förtjockning av nederdelen av s och den finns endast i en del av upplagan.

Tryckserier

Tabell 1. Tryckserier

TS	Kliché- typ	Kn-intervall	Kn-position		Kn-rest	
			till bild [mm]	i sidled	c 1	c 2
1	1~1	89284-42511	2,8-3,5	00.000-0000.0	4→0	1→3
2	1~3	87211-93218	3,7-4,3	00.000-000.00	1	4

Tabell 1 redovisar att det finns två tryckserier. I den första långa serien har alla häften omslag av klichétyp 1~1 och i den andra korta serien har alla häften omslag av klichétyp 1~3. Vi har ingen kopia av färgkortet, men i fallet med en lång serie och en kort serie så brukar den långa serien komma först. Det finns också häften med omslag av klichétyp 1~1 som är stämplade utgivningsdagen. Försåld upplaga uppges till 0,92 milj häften. Då cylindern hade 2 band med häftelinlagor kräver det minst 46 kn-tusental och till detta kommer spill och kassation.

I båda tryckserierna finns det regelbundet kombinationer med cyls och kn. Vart sjätte kn sitter i kombination med c 1 och vart sjätte kn sitter i kombination med c 2. Resten vid division med sex för dessa kombinationer i en tryckserie ger konstanta värden, vilket visar att de två tryckserierna är äkta kontrollnummerserier. Givetvis hoppar resten vid omslaget 99999-00000. Det nya 00000 hade varit 100000 om kontrollnumret

varit helt sexsiffrigt. Resten för 100000 är 4, vilket förklarar varför resten minskar med 4 eller ökar med $6-4 = 2$.

Båda tryckserierna har kontrollnummer i intervallet 89–93-tusen och därmed finns det en möjlighet att hitta samma kontrollnummer i två häften, såsom illustreras i figur 1. Det vänstra häftet i figur 1 kommer från TS 1 och det högra kommer från TS 2. Man bör kunna hitta två häften med samma kn där i det ena häftet har c 1 och det andra har c 2. Förklaringen är att för TS 1 så har kombinationen $kn + c 1$ resten 4 och det har också kombinationen $c 2 + kn$ i TS 2, vilket betyder att om man hittar två häften H276 med samma kn med rest 4 så har häftet från TS 1 markeringen c 1 och häftet från TS har c 2. På samma sätt om man hittar två häften H276 med rest 1 så har häftet från TS 1 markeringen c 2 och häftet från TS har c 1.

TS	c 1+kn	c 2+kn
1	jämt	udda
2	udda	jämt

Notera att resterna för $kn+c1$ för TS 1 är 4 och 0, vilket betyder att kombinationen $kn + c 1$ för TS 1 alltid har jämnt kn och att kombinationen $kn + c 2$ har udda kn för TS 1. För TS 2 är det tvärtom.

RT och RT + kn

Tabell 2. RT i de olika serierna.

TS	Klichétyp	RT	hål	e [mm]	RT + kn
1	1~1	8×2, typ 1	baksida	29–30	93, 09, 10, 13, 16–17, 23, 31
2	1~3	8×2, typ 1	framsida	23–24	88, 91–92

Tabell 2 redogör för förekomst av RT och dess egenskaper. Då H276 inhäftats av HM 3 så är RT av typ 1, som kan ha hål. I TS 1 finns ett hål på vänstra delen av RT, det vill säga den delen av RT som är på baksidan, sida IV. Hålet har en diameter av cirka en mm. I TS 2 finns ett hål på RT men det är mindre, som ett nålstick och det sitter på framsidan. Tripplar från båda TS 1 och TS 2 finns.

Omslagstryckets färg

En indelning av H276 med avseende på omslagstryckets nyans (ljusbrunt, mörkbrunt) har föreslagits. Nyansen på omslagstrycket varierar. En uppdelning med beckning kräver att det går att göra klara distinkta beskrivningar. En genomgång av ett större antal häften har visat att det inte finns en distinkt gräns så att man göra en indelning i ett par grupper med väl definierade nyanser så en uppdelning av H276 med avseende på omslagstryckets nyans är inte möjlig. Det är givetvis upptill var och en samlare att avgöra om hen vill illustrera nyansvariationer i sin samling.

Gul fluorescens

Inlagorna i H276 är tryckt på papper med avsiktlig gul fluorescens. Det finns H276 vars inlagor saknar gul fluorescens. Det beror på att den ursprungliga gula fluorescensen har försvunnit genom yttre påverkan i form av olämplig förvaring. Den gula fluorescensen är känslig. På många häften kan man se att fluorescensen på yttersta frimärksparet är betydligt svagare än på övriga frimärken. Det beror på att det yttersta paret ligger emot omslaget ovanför IR när häftet är hopviktt. Pappret i omslaget har dragit åt sig det påstrukna ämne som ger den gula fluorescensen. Även insticksalbum kan dra åt sig ämnet. Den del som suttit i fickan kan sakna fluorescensen medan gul fluorescens finns på den del som suttit ovanför fickan. Till exempel gamla Visirblad drog åt sig ämnet. I UV-lampa kunde man se fluorescens även när fickorna var tomma. Den avsiktliga gula fluorescensen på papper som användes under de sista åren, 1974–1976 är speciellt känslig. Eftersom den gula fluorescensen är känslig för yttre påverkan är det ingen mening att göra en indelning med avseende på dess styrka. För att kunna fastställa att inlagor till H276 har tryckts på papper

utan gul fluorescens måste man påvisa en sekvens av häften med kontrollnummer som saknar gul fluorescens. Någon sådan sekvens har jag inte hittat. Jag har häften med kontrollnummer utan fluorescens, men det finns då också häften med kontrollnummer i närheten som har intakt gul fluorescens. I en någon mening är häften utan gul fluorescens defekta.

Rapportera

Jag är mycket intresserad av kommentarer. Kontakta Sven Erik Mattsson, E-post:

SvenErik.B.Mattsson@gmail.com